

GROMNICA (61) *sb f*

gromnica (60), **gromlica** (1) *LibMal*.

-o- (7), -ó- (4); -o- : -ó- *SarnStat* (5 : 1); a *jasne*.

sg *N* gromnica (8). ◇ *G* gromnice (1). ◇ *A* gromnicę (2) [*w tym*: -ą (1)]. ◇ *I* gromnicą (2). ◇ *L* gromnicy (1). ◇ *pl N* gromnice (4). ◇ *G* gromnic (21). ◇ *A* gromnice (9). ◇ *I* gromnicami (7). ◇ *L* gromnicach (6); -ach (3) *GórnDworz*, *RejZwierc*, *StryjKron*, -ach *SarnStat* (2), -(a)ch (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Poświęcona świeca, podawana umierającemu człowiekowi, symbolizująca światło wieczne, zapalana dla odegnania złych mocy, klęsk żywiołowych itp.; cereus Murm, Myrner¹, BartBydż; tonitrualis candela Cn (35) : Murm 126; Mymer¹ 7v; BartBydż 26b; Item V Bernardinow wkołszyelye gromlicą vkradł kthora przedall waptecze za 4 grońche LibMal 1547/136v; RejKup x2; Iż ná ktorymby kolwiek mieyfcu/ była zápaloná tá gromnicá/ y położoná/ odstąpił/ y drzał Dijabeł y wciekał przed strachem KrowObr 89; Powiedz mi/ s kthoregoś to pińmá Świętego wziął/ áby Pan Bog miał ná świece martwe wylewać/ ktore wy od gromu Gromnicami zowiećie/ fwoie błogofławieństwo/ y łaskę fwoię? KrowObr 89v, 89 [3 r.], 89v marg, Rr3v; Nászy kfięza podnořząc/ gdy gromnicę święcá/ Włóżywřzy ná nię bláńzká/ co teř z wofku kręcá RejZwierz 106v, 106, aa3; Mqcz 120b; nie stáwiałci ten świeczek/ áni obrařkow po řciánach wielzał/ nie wołáci gromnice RejPos Ooo3v; Pátrz we Mřzale w modlitwie ktorá gromnice czárujá ktorá mař y w Báiendách, CzechRozm 194v marg.*

W połączeniach szeregowych (8): Izali do nich kiedy mówił. Zegnayćie Wodę/ Sol/ Złoto/ Gromnice/ Báránki/ Kołatze/ Ziele/ Bágnó/ Ogień Rąbki/ etc. KrowObr 125v; Darmo y ony kreřláne krzyře/ ktore tzyńicie rękomá nád wodá/ nád chlebem/ nád winem/ nád fołá/ nád ogniem/ gromnicami/ zielim/ bágnem/ báránki/ kołatzmi/ kádzidłem/ mirrą/ złotem? KrowObr 239, 119, 125, 185v; RejAp 136v; Bo v nas płatnieyřza kápica/ gromnicá/ bylicá/ odpuřty/ fuchoty/ kádzidło/ kropidło/ niřli řczyre á dobrothliwe řłowá iego RejPos 29v; Skarřyw 114.

W charakterystycznych połączeniach: gromnica woskowa; gromnice czarować, lepić, święcić, żegnać; gromnic czarowanie (2).

Szeregi: »(nie) gromnica, (ani) blázejek; blázej i z gromnicą« (3; 1): Pořtawnyky/ y gromnicze Blázeyky/ y ine řwiecie. Czós ie bogu ku tczy palył RejKup k8; Ale gorřzy kágániec co im w piekle řwiecá/ Wierę tám nie pomoře blázey y z gromnicą. RejWiz 38v; RejPos 225v, 305.

»świeca, (i, albo) gromnica« [řzyk 3 :1] (4): á ponim zářię drugi Papielř Sergius nierychło řwiece álbo iáko ie wy zowiećie gromnice lepił/ áby obroná były náprzećiwko gromu y Dijabłu. KrowObr 89v, 80v, 241; SkarKaz Oooo2d. [Ponadto przy innym szeregu 1 r.].

W przen (1) :

Szereg: »świeca, gromnica« (1): gdy przez onę ciemną řtronę y mieřzkánie řmierci poydziem. Tám řię nám tá řwieca przyda/ tám tá gromnicá pořřuży/ która ielř Iezus Chryřtus. Skarřyw 115.

2. *Święto Oczyszczenia Najřwięřszej Marii Panny, czyli Matki Boskiej Gromnicznej, przypadające na dzień, 2 lutego; Candelaria, Februa festa a. piamina, Purificatae Deiparae sacer dies Cn [tylko w pl] (26) : Opecřyw 25; Ořtatek zimy poczáwřzy około Gromnic ář blisko ku Wielkiej noci řtále zima pořtoi LudWięř B; trzy kroć řye řchodzą ná Rathulř Krák: do roku/ Ná Gromnice/ ná S. Stániřlaw Máia/ y*

ná S. Michał *GroicPorz* bbv; *Goski* A5v; *BielKron* 386v; Ewányelia ná dzyeń ofiárowánia Páńfkiego do kościoła wedle wítawy zakonney co dziś Gromnicámi zowiemy. *RejPos* 55; *ZapKościer* 1585/61 [3 r.], 1588/75v; *ActReg* 55; *LatHar* 397, 481; Piérwizé Roki w Poniedziálek po Grómnicách w Srzeńku. *SarnStat* 734, 741, 899.

Wyrażenia: »dzień Gromnic« (3): Ná dzień Gromnic abo oczyszczenia przenaświétfzey Matki Bozey kazanie krotkie. *SkarŻyw* 111, 507 [2 r.].

»święto Gromnic« = *festum Purificationis Mariae* *JanStat* (4): Oczyszczenie B. P. Máryey. álbo święto Gromnic. *LatHar* [++v]; *SarnStat* 1069, 1080, 1109.

Wyrażenie przyimkowe: »o Gromnicach« = *w dniu 2 lutego* (3): Więc iż było o gromnicach/ kiedi wilcy łtádem chodzą/ rádzili miedzy łobą/ iákoby noc tę przełpác/ á wilcy żeby ktorego z nich nie ziedli. *GórnDworz* P5; *RejZwierc* 120; *StryjKron* 315.

Synonim: 1. *świeca*.

ZZa